

МОЯТ, МОЯТА ИЛИ МОЕТО ДЖИПИ?

В речта се срещат и трите варианта, посочени в заглавието. Първият обаче се отнася за мъж, вторият – за жена, а третият е неутрален спрямо пола на лицето, т.е. използваме го независимо дали става въпрос за лекар, или за лекарка. Именно третото словосъчетание *моето джипи* е правилното, книжовното, защото, както отразяват речниците, сравнително новата заемка *джипи* е от среден род.

Често възникват затруднения при определяне на рода на заемките в езика ни, а отгук – и при съгласуването им с определения. От кой граматичен род са думи като *аташе, парвеню, денди, гуру* и съответно как е правилно да кажем: *културен аташе, страшен парвеню, същински денди, индийски гуру* или *културно аташе, страшно парвеню, същинско денди, индийско гуру*? Тъй като тези заети в езика ни думи не завършват на съгласна, както повечето имена за лица мъже, а напротив – имат завършек, характерен за съществителните от среден род, в речта се появяват колебания как да се употребят – като имена от мъжки род или като имена от среден род. Така например думата *аташе* е от мъжки род, затова трябва да я съгласуваме с прилагателни имена в мъжки род, а не в среден род, ако искаме да се изразяваме книжовно, а не просторечно. Думите *парвеню* и *денди* не са еднотипно определени в речниците, което прави употребата им както в мъжки, така и в среден род еднакво допустима. Родът на новата заемка *гуру* е мъжки, затова в интернет съчетанията на тази дума с прилагателно в мъжки род са многократно повече от тези със среден род, т.е. дава се предпочитание на *този гуру, известен гуру* и т.н. пред *това гуру, известно гуру* и под.

Формалният завършек при заемките, назоваващи лица, който е нехарактерен за имената за лица мъже в езика ни, довежда до двойка употреба, която невинаги е допустима от нормата, отразявана в академичните речници.

Гл. ас. д-р Ванина Сумрова

Секция за българска лексикология и лексикография
Институт за български език „Проф. Л. Андрейчин“ – БАН